

Stavern - Det åpne biblioteket

Et samarbeid mellom mellom Larvik bibliotek og Bibliotek-Systemer sørget for at Stavern fikk utvidet åpningstiden fra 30 til 112 timer i uka i rekordfart.

Sommeren har gått med til forberedelser. Det er mye å tenke på når en selvbetjeningsløsning skal på plass.

Her er Siv og Lina Engberg Hansen i full gang med å sette radiobrikker på materialet som tilhører Stavern.

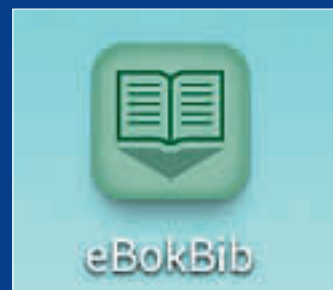
Foto: Rigmor Haug.

Bibliofil startet i Larvik bibliotek.
Side 3.

Døgnbiblioteket. Side 4 og 5

Lansert i Akershus. Side 7

Torkel Hasle
daglig leder

:: leder :: Takk for meg!

Den 1. august sluttet jeg etter 25 år som daglig leder i Bibliotek-Systemer As, og overlot roret til Ola Thori Kogstad. Tilfeldigvis faller tidspunktet sammen med feiringen av firmaets 25-års jubileum. Overgangen har ligget i kortene en stund, og beslutningen var vel gjennomtenkt.

Det sies at det er lurt å gi seg mens leken er god, og det har den sannelig vært. De 25 årene fra starten i 1988 faller sammen med en forrykende utvikling på IT-fronten, og innføringen av Internett for private og bedrifter. Våre løsninger fikk virkelig fart da Internett kom i 1993. Vi så tidlig mulighetene, og bibliotekene kom fort i front. Og vi tok initiativet til at løsninger fra forskjellige leverandører skulle virke sammen.

Hele tiden har vi valgt å gjøre ting på vår måte, og ikke følge strømmen i ett og alt. Direkte forbindelse til tjenermaskinene og utstrakt bruk av automatisering av programdistribusjon er eksempler på dette. I særklasse er vår tidlige satsing på åpen kildekode (Open Source) som utviklingsplattform, ved bl.a. å støtte Free Software Foundation. Ikke mange

virksomheter har holdt på med dette siden begynnelsen av 90-tallet. Da vi startet utrulling av Linux-tjenere i 1998 var det ikke helt stuerent, men det har sannelig snudd. Alle de store Internett-tjenestene, Google - Facebook - Twitter, bruker nå Linux på bred front.

Kontakten med brukerne er også velutviklet. Vi lar brukerne delta i utarbeidelse av kravspesifikasjon og testing, og det har gitt gode resultater. Hele tiden har vi lagt vekt på at vi skal ha kompetansen i huset, det var også tilfellet da vi satte i gang med utvikling av en utlånsapp for smarttelefon og nettbrett. Vi har også sørget for å ha god og oppdatert kunnskap om drift, nettverk og sikkerhet. I tillegg er vi, i samarbeid med vår danske partner Tag-Vision, blitt markedsleder på RFID i Norge.

Men det slutter ikke her. Løsningene må utvikles videre, kanskje løftes over i nettskyen. Nye tjenester vil dukke opp, ikke minst når det etter hvert løsner for e-bøkene. Etter min oppfatning er Bibliofil godt rustet for denne utviklingen, et solid fundament, men også moderne, utvidbart og fleksibelt. Svært dyktige og kompetente medarbeidere, som ser ut til å trives; gjennomsnittlig ansettelsestid er nå ca 14 år.

Jeg er svært glad for at Ola takket ja til å ta over som daglig leder. Han har de beste forutsetninger: 20 års fartstid i firmaet, hvorav hele 15 år som systemsjef, godt likt av medarbeidere og kunder, ryddig og strukturert.

Jeg ønsker Ola og resten av staben lykke til med fortsettelsen!

Torkel Hasle
styreformann og pensjonist

Fra Biblioteksjefmøtet i Larvik i september. Dette ble det siste møtet i regi av Torkel Hasle, og det ble samtidig en markering av Bibliotek-Systemers 25 års jubileum. Foto: Kirsten Moi Øvstedal

Og så tømte vi alle katalogskuffene...

Lill Bjørvik i samtale med Liv Andresen

I 1983 skulle Larvik bibliotek flytte inn i nytt bibliotekbygg, men det lå i kortene at biblioteket ikke ville få økte midler til drift. Hvordan skulle man da kunne håndtere forventet økning i besøk og utlån. «Det var da en uredde biblioteksjef, Liv Andresen, satset på en sivilingeniør som trodde han kunne programmere» (Torkel Hasle om Bibliofil's utvikling i InfoBrev 2004:1)

Og så tømte vi alle katalogskuffene. ALLE – til og med hyllelisten. Det var en merkestund, sier Liv Andresen, smiler og grusser. Her gikk utallige timers arbeid i gulvet. Alle bibliotekarers mareritt.

Vi sitter og mimrer, Liv og jeg, om hvordan det var dengang ingen bibliotek hadde Bibliofil. Det er rart å tenke seg, men forsøk å skru klokken tilbake noen år. Bibliotekverdenen besto av kortkataloger; haugveis av kort som skulle ned på forfatter, tittel, emne (ett eller flere, grøss og gru) – for ikke å snakke om analyttene. Når en bok ble kassert var det motsatt vei. Det var nesten like stor jobb å fjerne alle kortene.

Utlån, purringer og reserveringer var en sak for seg. Alle bokkort ble satt ned på dato og talt manuelt. Hvordan skulle man ellers få ut noe statistikk? Men det var spesielt reserveringene Liv lo over nå. En binders på aktuelt bokkort betød en reservering. Kan du tenke deg! Og så datt jo bindersens av fra tid til annen – med påfølgende klage, selvfølgelig. Vi satt og mimret om purringene også. Vi var jo alltid på etterskudd med purringer, og hvilket salig øyeblikk det var da skriveren spydde ut purringer første gang. Det var direkte morsomt.

En annen ting man heller ikke kunne si i gamle dager var når en bok var forventet inn. Når låneren spurte om det var lenge til den kom inn, så forsøkte bibliotekaren å si «tja, si det» med litt andre ord. Akk ja. Det var tider da man godt kunne ha permisjon og komme tilbake og det eneste som var nytt var tilveksten.

Hvordan var stemningen i Larvik bibliotek, spør jeg. Her skulle dere forlate alt det gamle og begynne med noe helt nytt. Ingen hadde tråkket opp løypa før dere. Klarte dere å sette dere ned og lage en kravspesifikasjon? Nei, sier Liv. Dette var i høy grad «veien blir til mens du går». Vi visste at utlånet kom til å stige radikalt. Larvik bibliotek holdt til i en gammel villa som var uegnet som bibliotek, og nå skulle vi flytte til et flott, nytt bygg sentralt i byen. All erfaring tilsa at det kom til å bli voldsom trafikk. Og biblioteket ville ikke få en krone mer til drift.

Og her er det at rådmannen og biblioteksjefen finner hverandre og Torkel Hasle setter i gang med å lage et utlånssystem. Men appetitten vokste, og utlånssystemet fikk følge av en søkedel og en katalogdel. En stadig mer raffinert søke-modul. Hvordan kan jeg søke på analytter? spurte bibliotekaren. «Analytter» sa programmereren spørende. Han hadde aldri hørt om det. Men – noen dager senere var det mulig å

Liv Andresen, tidligere biblioteksjef i Larvik. Foto: Lill Bjørvik.

søke på analytter. Og slik vokste første versjon av Bibliofil langsomt frem.

Stemningen blant personalet var entusiastisk. Jeg kan ikke huske annet enn at samtlige gledet seg til noe nytt. Det var liksom helt naturlig at Arbeidsmiljøloven fikk en liten hvile-pause, sier Liv. Alle titler skulle registreres og alle bøker skulle få sin strekkode. Strekkodene tømte ut av skriveren og ble sortert utover gulvet i det nye, halvferdige biblioteket. Mens byggingen pågikk krøp vi rundt på gulvet for å finne akkurat den strekkoden. Det var lange, morsomme dager.

Det må også nevnes at det var ikke bare personalet som så frem til endringen. På den tiden var Larvik bibliotek et samarbeid mellom kommunene Hedrum, Tjølling, Brunlanes og Larvik. Samtlige bibliotekstyre var også positive, etterhvert.

Alle i lokalmiljøet var positive, med andre ord. Men i bibliotekmiljøet som sådan fikk Larvik mye kjeft og møtte mye motbør. Man ble beskyldt for å være illojal og gå sine egne veier og ikke tenke på at landet burde ha ett system. Miljøet så for seg at dette var begynnelsen på at alle bibliotek skulle få separate husholdningssystemer.

Da den store dagen, åpningsdagen kom, sto vi der med hektiske roser i kinnene og stolte på at alt skulle funke som tenkt, sier Liv. Alle broer var brent. Alle titler var lagt inn, alle lånere var lagt inn – og nå skulle det fungere i stor skala. Og så gjorde det det!

Det er morsomt å tenke på at det som hadde sin svært spede begynnelse i Larvik for 30 år siden, nå er et fullmodent system som håndterer over 20 millioner utlån i året (20 804 303 i 2012). Det er ca 65% av samtlige utlån i Norge.

Innføring av Det åpne biblioteket i Stavern

Av Mette Kristin Gjerdrum, biblioteksjef i Larvik

Larvik bibliotek, avdeling Stavern, har fra 2. september innført selvbetjent åpningstid i tillegg til den betjente åpningstiden på 30 timer pr. uke. Vi kan nå skryte av 112 timer åpent bibliotek i uka ved filialen i Stavern. Åpent alle dager i uka, hele året, fra 06.00-22.00.

Det åpne biblioteket som selvbetjeningen kalles, har blitt til i et samarbeid med Bibliotek-Systemer AS. Vi har også fått noe økonomisk støtte fra Vestfold fylkesbibliotek.

Planleggingen av dette prosjektet har gått med hurtigtogsfart, med oppstart i slutten av mai og igangsetting 2. september.

På Bibliotek-Systemers Biblioteksjefmøte, som nylig ble avholdt i Larvik, var et besøk i Stavern en del av programmet.

Foto: Kirsten Moi Øvstedal

Sommeren 2013 har det gått unna med kassering, radiobrikking av 5000 enheter ved hjelp av Bibliotek Systemers brikkemaskin «Knut», innstallering av kameraer, alarmport, utlåns- og innleveringsautomat, automatisk låsesystem, programmering, montering av nye datapunkter, skilting, innkjøp og snekring av diverse låsbare skap, og noe ombygging av skranken.

Det har vært mye å ta stilling til på kort tid i en ellers travel sommertid, men det har vært veldig morsomt og ikke minst spennende. Vi har følt oss både litt modige, litt oppstemte og litt gærne, og har stadig tenkt; vi hiver oss ut i det, og tar sjansen! Et fleksibelt og positivt personale har jobbet ekstra og med mye nytt. Det har vært en forutsetning for å lykkes med gjennomføringen.

Gamle bygg krever sitt, og de elektriske installasjonene, låsmekanismen, snekkerutgiftene og møbleringen har kostet mer enn vi antok. Samtidig har vi fått til en oppgradering og heving av status for et lite bibliotek som på

Det er laget en instruksjonsfilm for Det åpne biblioteket. Den er laget av Trinh Tuyet To i Larvik kommune, i samarbeid med biblioteket. Selve filmingen er gjort med mobiltelefon (iPhone).

sommeren er bibliotek for mange flere tusen enn de 6000 innbyggerne i Stavernområdet. Sommerturistene kan myldre på regntunge søndager, og studentene ved Politihøgskolen kan benytte biblioteket på kveldstid helt fram til kl. 22.00.

Allerede første åpningsdagen låste de første seg inn med lånekort og pin-kode. Trafikken har ikke vært overveldende de første 2 ukene, men med enda mer markedsføring og høsten i møte, har vi tro på økning i både besøkstall og utlån i Stavern.

Brikkemaskinen «Knut» har vært til stor hjelp i arbeidet.

Foto: Rigmor Haug.

Døgnbiblioteket

Installasjonen i Stavern filial er levert i samarbeid med Tag-Vision A/S, vår danske leverandør av RFID-løsninger. Løsningen markedsføres vi under navnet Døgnbiblioteket, et åpent og selvbetjent bibliotek hvor brukeren logger seg inn med lånekort og tilhørende pinkode.

Det kreves at brukeren er registrert som låner i biblioteket for å kunne benytte Døgnbiblioteket. Har man nasjonalt lånekort må dette altså knyttes til det lokale biblioteket før man får tilgang. Innlogging skjer via innloggingspanelet ved ytterdøren, som styrer den automatiske dørlåsen. Biblioteksystemet har mulighet for at avvise lånere som ikke skal ha adgang til Døgnbiblioteket.

Logg inn med lånekort og pin-kode – og døren åpnes.

Ved hver innlogging blir det tatt en sekvens bilder av et kamera ved inngangspartiet. Disse bildene dokumenterer hvem som besøker Døgnbiblioteket, med registrering av tidspunkt, navn og låne nummer.

Ved utgangen er det satt opp **portaler for tyverisikring** som fanger opp materiale som ikke er registrert utlånt. De bibliografiske data på materialet samt tidspunkt

for alarm registreres sammen med en sekvens bilder fra et kamera ved utgangen.

En liste med alarmer vises i et webgrensesnitt på en administrasjons-PC. Data fra alarmer sammenlignes så med data fra innlogging for å identifisere låneren som har utløst en alarm. Deretter kan man kontakte låneren for å informere om det manglende utlånet.

Webgrensesnittet inneholder også **besøksstatistikk fra alarmportalens innebygde personteller**. Man kan til enhver tid se hvor mange som er i biblioteket på et bestemt tidspunkt, og hvor mange som har vært innom pr time, dag, uke, måned og år.

Det kan også settes opp generelle **overvåkningskameraer**. Opptak fra disse kan sjekkes dersom noe galt har skjedd. Kameraene aktiveres ved bevegelse. Via en pc på det administrative nettverket kan man se video fra kameraene live, eller inntil 7 dager gamle opptak. Der setter Datatilsynet en grense for lagring av video. Personfølsomme data og overvåkingsopptak skal behandles med forsiktighet, og bruken av dette skal kun skje der det har relevans i forhold til bibliotekets drift.

Portaler settes opp ved utgangen for tyverisikring. Innebygd personteller sørger for statistikk. Utlån skjer på selvbetjeningsautomat.

Windows oppgavebehandler benyttes til å styre viktige hendelse i Døgnbiblioteket. Man spiller av talebeskjeder til bestemte tidspunkt. Dette er spesielt viktig før biblioteket stenger. For at man skal få tilstrekkelig med tid til å avslutte er det spilt inn en talebeskjed som starter 10 minutter før biblioteket stenger, deretter 5 minutter før, 2 minutter før, og i det biblioteket faktisk stenger. Oppgavebehandleren styrer også når loginpanelet skal åpnes for bruk, og når det skal stenge. Det er altså her man bestemmer Døgnbibliotekets åpningstid.

Automater sørger for at man kan låne, levere og administrere sine lån. Man kan hente reservert materiale, låne publikums PC'er, bruke trådløst nett, lesesal osv.

Det er biblioteket selv som bestemmer hvilke tjenester som skal være tilgjengelige i det døgnåpne biblioteket.

Det kan settes opp overvåkningskameraer som aktiveres ved bevegelse.

eBokBib

REBYT

Nyhet!

eBokBib på Android

Nå kan enda flere låne e-bøker! Lån og les e-bøker med eBokBib. Last ned app fra Google Play og AppStore.

eBokBib med låneren i fokus

Det er enkelt å bruke eBokBib. Du logger inn med ditt nasjonale lånekort og tilhørende PIN-kode. Hvis du ikke har nasjonalt lånekort, kan du logge på med lokalt lånernummer og tilhørende PIN-kode hvis biblioteket ditt har åpnet for dette.

eBokBib gir deg automatisk tilgang til å låne eller reservere tilgjengelige titler. Dersom bibliotekene du er tilknyttet ikke tilbyr utlån igjennom eBokBib, vil du uansett kunne laste ned og lese alle de fritt tilgjengelige titlene som er lagt inn i eBokBib.

Allerede i bruk

eBokBib har vært i bruk i Bergen, Oslo, Trondheim og Stavanger en god stund nå, og erfaringene er gode. Publikum synes eBokBib er lett å bruke, og lesing av bøker fungerer like godt på telefonene som på lesebrettene. Snart kan også lånerne i Akershus ta i bruk eBokBib.

Slik laster du ned eBokBib

Gå til Apples App Store eller Google Play og søk etter eBokBib, eller scan en av QR-kodene under.

QR-kode for Android-telefoner

QR-kode for iOS-telefoner

eBokBib er utviklet av Bibliotek-Systemer as

Akershus i gang med eBokBib

Fredag 13. september klokken 13.00 startet bibliotekene i Akershus utlån av e-bøker til alle lånerne i fylket.

Fylkesbiblioteket i Akershus og folkebibliotekene i de 22 kommunene i fylket har gått sammen og dannet et konsortium. Etter en anbuds konkurranse tidligere i år, valgte bibliotekene i Akershus eBokBib som utlånssystem for sine e-bøker.

eBokBib har i de siste ukene blitt videreutviklet til å støtte noen generelle krav som Akershusbibliotekene ønsket, blant annet åpent tilgjengelige smaksprøver på e-bøkene. I tillegg har eBokBib blitt utviklet til å støtte bibliotek som samarbeider om utlånssystem, såkalte konsortier. Disse konsortiene kjennetegnes ved at bibliotekenes samlede tilbud av e-bøker presenteres for alle lånerne i fylket, som så kan låne disse e-bøkene.

eBokBib autentiserer både mot nasjonalt lånerregister og mot lokalt biblioteksystem. Dette er viktig for å gi tilbud om lån av e-bøker til lånerne som ikke har, eller ikke kan få, nasjonalt lånekort. I tilpasningen til Akershus, støtter løsningen for autentisering i tillegg til nasjonalt lånerregister, lokal autentisering mot samtlige 22 folkebibliotek i fylket.

Alle bibliotekene i fylket deler på det samlede e-boktilbudet. Det betyr at alle bibliotekenes bok- og mediasamlinger inneholder katalogposter for alle de tilgjengelige e-boktitlene. Disse katalogpostene inneholder igjen lenker for lån.

Protokoll for datautveksling

I Norge har vi flere biblioteksystem som er i bruk og også flere systemer for utlån av e-bøker. Disse systemene opererer uavhengig av hverandre, men har behov for å utveksle informasjon. For å unngå en situasjon hvor hver aktør utvikler sin egen metode for å utveksle denne informasjonen, tok vi initiativ til å etablere en felles protokoll i regi av Biblioteksystemleverandørene. Ved å forankre denne protokollen hos Biblioteksystemleverandørene, blir dette også en protokoll som eventuelle nye leverandører vil ta i bruk. Biblioteksystemleverandørene har satt ned en gruppe som arbeider med denne protokollen, og vi har en ledende rolle i denne gruppen. Protokollen vil være åpen og baserer seg på NCIP (NISO Circulation Interchange Protocol). Protokollen vil defineres som en profil for NCIP.

Arbeidet med protokollen foregår i disse dager. Denne protokollen er en forutsetning for å få den fleksibiliteten og informasjonsutvekslingen som er nødvendig for at eBokBib skal kunne tilby alle tjenestene som er utviklet, og som vil bli utviklet i framtida.

Statistikkføringen er ikke særlig interessant for lånerne, men svært interessant for bibliotekene. Det er laget et regime for statistikkføring, slik at utlånet av e-bøker fordeles utover fylkets biblioteker etter følgende prinsipper:

- 1) Lånerens hjemmehibliotek, om dette er innenfor fylket.
  - 2) Hjemkommunens folkebibliotek, om låneren er bosatt i en kommune i fylket.
  - 3) Akershus fylkesbibliotek, om ikke 1) eller 2) slår til.
- Akershus tillater utlån av e-bøker til samtlige lånerne som er registrert ved ett eller flere av bibliotekene i fylket. Stavanger og Trondheim opererer på samme måte. Også de låner ut til alle sine registrerte lånerne.

Konsortiet i Akershus deltar i Kulturrådets prøveprosjekt for utlån av e-bøker. Det betyr at lånerne i Akershus nå ved oppstart får tilgang til over 220 norske skjønnlitterære titler fra 2012 og 2013. Antall titler utvides kontinuerlig.

Utvalgt statistikk – eBokBib

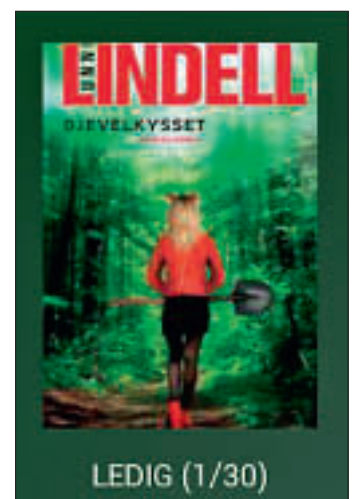
I skrivende stund er det 229 ufrie titler (stort sett K-fond) og 106 frie titler. Utlån av ufrie titler er på 16710, og det er hentet 5378 frie titler.

Utlånsstatistikk i eBokBib:

Mars	2368
April	2532
Mai	2589
Juni	3026
Juli	4168
August	3972

De 5 mest populære «ufrie» titlene:

- 260 lån: **Lindell, Unni:** *Djevelkysset*: kriminalroman
 258 lån: **Kristensen, Tom:** *Korsbæreren*: thriller
 253 lån: **Ambjørnsen, Ingvar:** *Natten drømmer om dagen*: roman
 245 lån: **Brekke, Jørgen:** *Drømmeløs*: kriminalroman
 242 lån: **Hjorth, Vigdis:** *Leve posthornet!*: roman

Unni Lindells *Djevelkysset* er tittelen med mest utlån i eBokBib fram til nå.

Brukermøte for eBokBib

Det første brukermøtet for eBokBib holdes på Thon Hotel Oslo Airport, tirsdag 24. september 2013. Møtet er åpnet for bibliotek som har tatt i bruk eller bestilt eBokBib for utlån av e-bøker.

Dette vil bli et møte hvor vi presenterer status for eBokBib nå, og sammen med møtedeltakerne peker ut veien videre. Neste infobrev vil inneholde en oppsummering av dette brukermøtet, som vil bestå av eksterne innlegg, presentasjoner fra Bibliotek-Systemer og gruppearbeid.

I august ble NRKbeta-redaksjonen utfordret av Kveldsåpent på NRK P1 til å lage en Topp-3 liste over Apper i fem kategorier. eBokBib ble trukket fram som én av topp 3 i kategorien skoleapper.

Kilde: nrkbeta.no

Torkel Hasle valgte å gå av med pensjon fra 1. august. Vi takker Torkel for innsatsen gjennom mange år!

Han både kunne og gjorde det meste selv i starten, men de siste årene har han overlatt stadig mer til de ansatte. Som Torkel selv sier, *det handler om flinke folk, gode rutiner og å gjøre ting i tide. Vi ønsker Torkel lykke til med pensjonisttilværelsen. Selv om Torkel nå har sluttet som daglig leder vil han fortsette som styreformann, og vil således følge utviklingen framover.*

Ola Thori Kogstad har tatt over stillingen som daglig leder.

Ola har lang fartstid i firmaet. Han begynte som system-utvikler i 1993, og overtok som leder av systemavdelingen i 1999. I tillegg til stillingen som daglig leder vil han fortsette som leder av systemavdelingen. **Vi ønsker Ola lykke til!**

